

Sammenligning af velstand

Myte at dansk velstand rasler ned

Måler man økonomisk velstand på den sammenlignelige mest korrekte måde, så ligger Danmark i top 10 over de rigeste lande i OECD. Samtidig er der ingen tendens til, at Danmark på det seneste er sattet agterud. Danmark er gennem de sidste mange år været en fast bestanddel af ligaen med verdens rigeste nationer, der, bortset fra nogle få lande, velstandsmæssigt ligger utrolig tæt. Med udsigt til en fortsat stigende udlandsformue, fortsat stigende bytteforhold samt udvikling af den danske samfundsmodel, må Danmark også fremover forventes, at kunne levere velstand i topklasse.

af stud.polit **Anders P. Nielsen** og
chefanalytiker **Frederik I. Pedersen**

19. december 2013

Analysens hovedkonklusioner

- Danmark var i 2012 det 9. rigeste land i OECD målt på BNI pr. indbygger i løbende PPP, der er det mest retvisende og økonomisk sammenlignelige velstandsmål. Der er ingen tendens til, at Danmark skulle være sattet agterud, når vi sammenligner med tidligere.
- Forskellen mellem de rigeste lande er dog så lille, at der kun skal en mindre forskel i landenes konjunktursituation og/eller små revisioner af tallene til, før der byttes plads.
- Påstanden om, at Danmark sakker bagud i internationale velstandssammenligninger, skyldes anvendelsen af den smalle målestok - BNP pr. capita i *faste* PPP. Dette mål kan bruges til at sige noget om de isolerede effekter af forskellige *real*vækstrater landene i mellem, men det siger ikke noget om det faktiske velstandsniveau, der også afhænger af landenes prisudvikling samt indkomstbevægelserne på tværs af landegrænserne.
- Fremskrivninger af Danmarks velstandsplacering pba. *real*vækstrater (BNP pr. capita i *faste* PPP) kan derfor let ende med fejlagtige konklusioner.
- At Danmark fortsat er placeret i den internationale velstands-top skal naturligvis ikke være en sovepude. Reformsporet er fortsat vigtigt, men vi skal fremadrettet fokusere på reformer, der øge uddannelsesniveaue, produktiviteten samt innovationsevnen i Danmark.

Kontakt

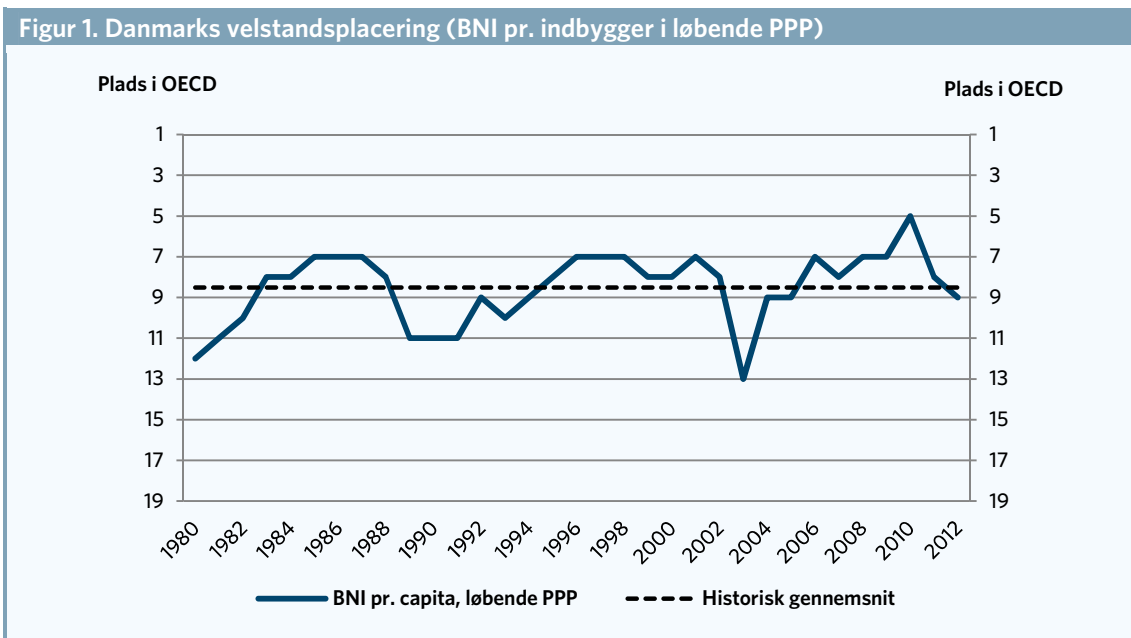
Chefanalytiker
Frederik I. Pedersen
Tlf. 33557712
Mobil 28424272
fip@ae.dk

Kommunikationschef
Mikkel Harboe
Tlf. 33 55 77 28
Mobil 28 36 87 50
mh@ae.dk

Rasler Danmark ned ad velstandsranklisten?

Sækker Danmarks velstand agterud? Det er et væsentligt spørgsmål, når den danske samfundsmodel skal evalueres. Før vi kan besvare dette spørgsmål, må vi først afklare, hvordan velstandsplacering bør måles. Som det forklares i boks 1 er BNI pr. indbygger målt i løbende købekraftsenheder (PPP) et langt mere retvisende mål end BNP per indbygger målt i faste købekraftsenheder, der typisk bruges i velstandssammenligninger.

Danmark velstandsplacering i OECD målt på BNI pr. indbygger løbende PPP er vist i figur 1. Danmark var i 2012 det 9. rigeste land i OECD. Danmark er således med i den omtalte top-10 af rigeste nationer. Samtidig er der ingen tendens til, at Danmark skulle være sakket agterud. Tværtimod forbedrede Danmark sin velstandsplacering fra en 13. plads i 2003 til en 5. plads i 2010. Danmarks placering er efterfølgende faldet en smule ned igen og er nu cirka på sit historiske gennemsnit.¹

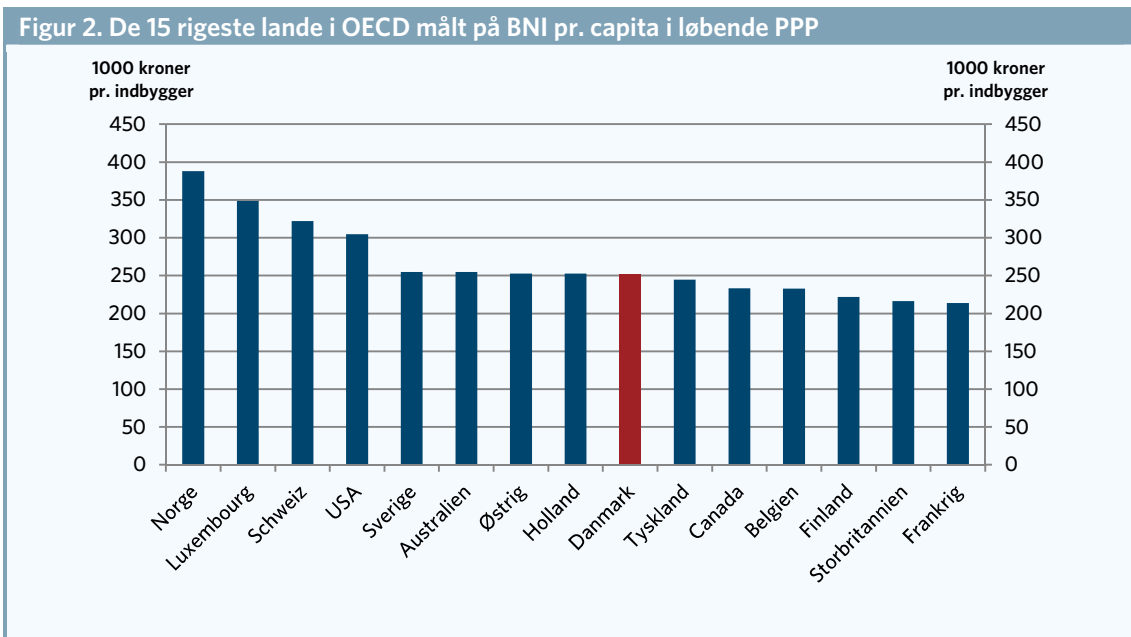
Anm.: For enkelte lande i enkelte år mangler der tal i OECD's databank. Her er landets relative placering ift. Danmark antaget fastholdt i forhold til seneste år med data.

Kilde: AE på baggrund af OECD.

At Danmark i nogle år vinder et par pladser og andre år taber et par pladser, er ikke nødvendigvis udtryk for, at der sker substantielle velstandsmæssige forskydninger mellem landene. Det er i stedet et resultat af, at Danmark er en fast bestanddel af en liga af verdens rigeste nationer, der velstandsmæssigt ligger utrolig tæt. Det fremgår af figur 2, der viser velstanden for de rigeste 15 lande i OECD. Ligaen består af Danmark, Sverige, Holland, Østrig og Australien, der indtager 5. til 9. pladsen på OECD's velstandsrankliste. I 2012 var det kun knap 3.000 PPP-kr. pr. indbygger, svarende til 1 pct. af Danmarks velstand, der adskilte Danmark på 9. pladsen fra Sverige på 5. pladsen. Disse lande ligger altså så tæt,

¹ Billedet ændrer sig ikke af, at vi kigger på de teoretisk endnu mere korrekte velstandsmål, disponibel BNI eller NNI (nettonationalindkomst) pr. indbygger. På begge mål er Danmarks placering faktisk en smule over det historiske gennemsnit. Vi har fokuseret på BNI pr. indbygger, idet vi gerne vil kunne genskabe figurene med Verdensbankens data (Verdensbankens database indeholder ikke tal for disponibel BNI eller disponibel NNI).

at der kun skal en mindre forskel i landenes konjunktursituation eller små revisioner af nationalregnskabet til, før de bytter plads på velstandsranglisten.

Anm.: Der mangler data for Canada i 2011 og 2012. Udviklingen er her antaget lig den danske.
 Kilde: AE på baggrund af OECD.

Kun Norge, Luxembourg, Schweiz og USA er substantielt rigere. De første tre landes velstand skyldes, at de har en ualmindelig stor olieproduktion og/eller en stor finanssektor, der gør at deres velstandsudvikling ikke rigtig kan sammenlignes med den danske. USA er også rigere, hvilket ofte forklares med, at amerikanerne har en mere udpræget kultur for materialisme, mens europæerne modsvarende har en lavere årlig arbejdstid.

Alt i alt betyder det, at Danmark hverken er fattigere eller har tabt velstandsmæssigt terræn til de lande i OECD, som vi meningsfuldt kan sammenlignes med. Tværtimod er Danmark fortsat en af verdens rigeste nationer. Taget i betragtning af, hvor svag genopretningen af dansk økonomi har været efter den økonomiske krise, ligger vi overraskende godt på velstandsranglisten.

Boks 1. Hvad siger OECD om velstandsmål?

Internationale velstandsplaceringer opgøres ved at sammenligne landes niveau for købekraftskorrigeret velstand. Et traditionelt mål for velstand er et lands bruttonationalprodukt (BNP) pr. indbygger. BNP måler den indkomst, der skabes via produktionen i landet. Ifølge OECD er BNP dog teoretisk set ikke det bedste velstandsmål. Her er bruttonationalindkomsten (BNI) i stedet at foretrække. Det fremgår af følgende to citater:

"While per capita gross domestic product [BNP pr. indbygger, red.] is the indicator most commonly used to compare income levels, two other measures are preferred, at least in theory, by many analysts. These are per capita Gross National Income (GNI) (BNI pr. indbygger, red.) and Net National Income (NNI)." (OECD 2013a, s. 60).

"Measures of income, such as national or disposable income [BNI eller disponibel BNI, red.] are generally preferred, in theory, to GDP (BNP), in analyses of well-being in both nominal and real terms." (OECD 2013b, s. 26).

BNI beregnes ved at korrigere BNP for aflønning af ansatte, formueindkomst og produktions- og importskatter minus produktionssubsidier til og fra udlandet. BNI måler således den samlede indkomst, der er til rådighed i landet. BNI pr. indbygger er derfor et bedre mål for velstand, end BNP er.

Forskellen mellem BNP og BNI er ækvivalent til, at udviklingen i den pose penge, en person kan forbruge af ("BNI") ikke nødvendigvis 1:1 følger hans arbejdsindkomst ("BNP"). Har personen fx gæld, skal der betales renter. Det vil begrænse hans købekraft. Har han modsat formue modtages renter eller afkast fra udbytte, der øger hans købekraft.

Man købekraftskorrigerer (PPP) for at tage højde for forskelligt prisniveau på tværs af lande, se bilag 1 for en uddybning. Der er her to tilgange:

1. Faste PPP er bedst til at måle realvækst på tværs af lande og den **isolerede** betydning heraf for velstanden.
2. Løbende PPP er bedst til at sammenligne velstandsniveau i samme år på tværs af lande.

Det fremgår af en officiel OECD-deklaration:

"GDP comparisons based on constant [faste, red.] PPPs

They are the appropriate tool to answer the question:

'How has the relative position of a country's GDP (per capita) changed over time, given its measured growth performance?'" (OECD 2003, s. 1).

"GDP comparisons based on current [løbende, red.] PPPs

They are the appropriate tool to answer the question:

'What is a country's position in terms of GDP (per capita), given the set of international prices of the year considered?'" (OECD 2003, s. 1).

"To sum up, the key conceptual difference between using current and constant PPPs is that the **former capture changes in volume as well as changes in relative prices**, whereas the **latter only capture volume changes**. Even if the volumes of goods and services remain identical over time, a GDP comparison based on current PPPs may change over time if prices and price structures shift." (OECD 2003, s. 2).

At gå fra faste til løbende PPP betyder altså, at man også tager højde for ændringer i de relative priser. Løbende PPP har med andre ord fokus på købekraft af værdiskabelsen, hvor sidstnævnte både afhænger af, hvor mange varer og tjenester der produceres (mængderne) og hvor meget de kan sælges til (priserne).

Vil man sammenligne velstandsniveau, som vi vil, når velstandsplaceringer skal opgøres, er det altså de løbende PPP, der skal benyttes. De løbende PPP tager nemlig højde for, at landes prisudvikling kan være forskellig. Som eksempel indregnes udviklingen i bytteforholdet i de løbende PPP, hvilket det ikke gør i de faste PPP.

Konklusionen er, at når landes velstandsplacering skal opgøres, da er BNI pr. indbygger i løbende PPP et mere korrekt mål end BNP per indbygger.

Derudover kan de økonomiske indkomstmål næppe siges at være fuldt dækkende for velstand, jf. Columbia-professor og nobelpristager Joseph Stiglitz' arbejde i "The Commission on the Measurement of Economic Performance and Social Progress". Der er bl.a. forhold, som at den markedsbaserede produktion ikke fanger al økonomisk aktivitet i et samfund, at det kan være svært at opgøre værdien af den offentlige (ikke-markedsbaserede) produktion, værdien af fritid, problemer med at måle kvaliteten i produktionen, eksternaliteter i produktionen herunder bæredygtighed.

Litteraturliste

OECD (2003), "GDP per capita volume indices based on constant and on current PPPs in OECD's Main Economic Indicators", link: <http://www.oecd.org/std/prices-ppp/1961296.pdf>.

OECD (2013a), "National Income per capita", in OECD Factbook 2013: Economic, Environmental and Social Statistics, OECD Publishing.

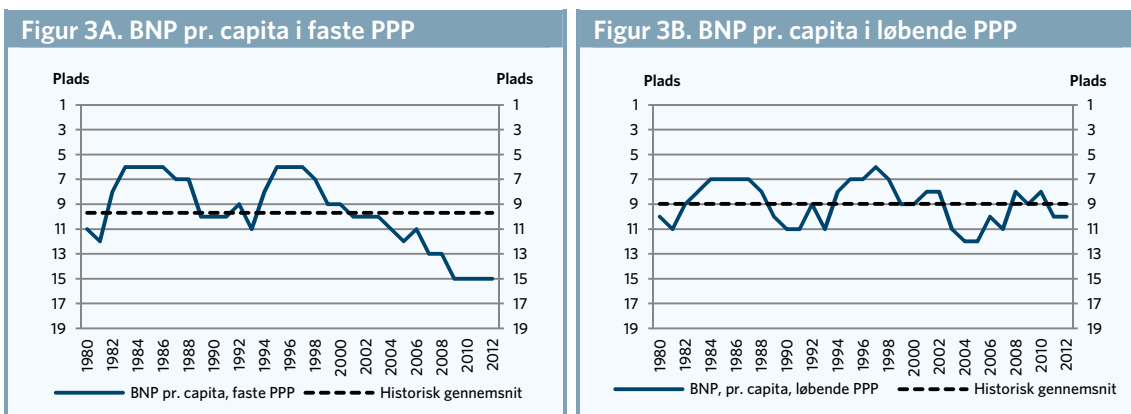
OECD (2013b), "Real measures of income", in National Accounts at a Glance 2013, OECD Publishing.

Målestok skaber misforståelser

Hvordan kan det så være, at man med jævne mellemrum kan høre, at det står skidt til med Danmarks velstand? En sådan påstand er bl.a. fremført i artiklen "Danmarks velstand sakker agterud" fra Politiken d. 28. august 2013.

En kritik, der er fremført mod analyser på OECD-data, er, at OECD's databanker ikke indeholder alle verdens lande. Det gør Verdensbankens database derimod. I bilag 2 er figur 1 reproduceret på Verdensbankens data. Her falder Danmark nogle pladser på velstandsranklisten, idet nogle arabiske olie-stater og Singapore er rigere end os.² Udviklingsmæssigt er konklusionen dog fuldstændig uændret. Danmark har ikke tabt terræn på velstandsranklisten.

Den primære forklaring på, at nogen når en konklusion om, at dansk velstand sakker agterud, er dog, at der anvendes et smalt mål for velstand. Særligt er BNP pr. capita i **faste** PPP blevet anvendt. Som det fremgår af figur 3A, har Danmark klart tabt terræn målt på BNP pr. indbygger i **faste** PPP. Ifølge officielle OECD-deklarationer (citeret i boks 1 ovenfor) bør dette mål dog ikke benyttes til at opgøre landes reelle velstandsplacering. Her er BNI pr. capita i **løbende** PPP (figur 1) i stedet det retvisende mål.

Anm.: Som figur 1. Kilde: AE på baggrund af OECD.

Som det fremgår ved sammenligning af figur 3A og 3B, er der ufatteligt stor forskel i konklusionen, når man går fra opgørelser af BNP pr. capita i **faste** til **løbende** PPP. Mens vi de sidste 10 år målt i faste PPP er gået fra top-10 til en 15. plads, så har vi kun tabt marginalt, når vi måler i løbende PPP.

Det er bemærkelsesværdigt, at konklusionen vedrørende udvikling i Danmarks velstandsplacering faktisk vendes på hovedet fra figur 3A til figur 1. Mens vi fra 2003 til 2010 tabte 5 pladser på BNP i faste PPP (figur 3A), vandt vi samtidig 8 pladser på det mere retvisende velstandsmål, BNI i løbende PPP (figur 1).

² Verdensbanken behandler de kinesiske SAR-regioner Hongkong og Macao uafhængigt af resten af Kina. I denne opgørelse er regionerne behandlet som del af Kina.

En forklaring på denne diskrepans er, at vi som land er gået fra at have udlandsgæld og som følge heraf netto har sendt penge ud af landet til nu at have udlandsformue og netto modtage penge fra udlandet.

For 10-12 år siden var udlandsgælden omkring 300 mia. 2013-kr. Vi havde her en *negativ* nettoformueindkomst over for udlandet på mellem 30 og 50 mia. 2013-kr. pr. år. I 2012 var udlandsgælden vendt til en udlandsformue på knap 700 mia. 2013-kr. (målt ultimo året) og vi havde en *positiv* nettoformueindkomst på godt 60 mia. 2013-kr.

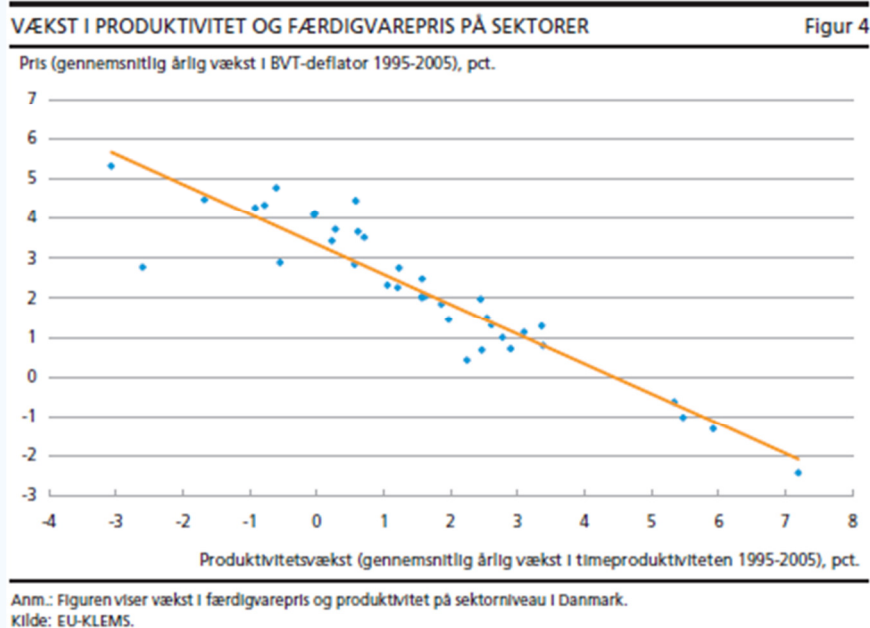
På omkring ti år er netto-formueindkomsten over Danmarks grænse altså forbedret ca. 100 mia. 2013-kr.. Det svarer til, en velstandsforbedring forbedring per dansker på næsten 18.000 2013-kr. I BNP indregnes disse penge ikke, men det gør de i BNI.

En anden forklaring på diskrepansen er, at de løbende PPP (figur 1) indregner relative prisændringer herunder bytteforholdsforbedringer, hvilket ikke medregnes i de faste PPP (figur 3.A). Mange lande der har høj økonomisk realvækst (godt for velstanden) har modsat samtidig en ringe udvikling i bytteforholdet (dårligt for velstanden). Ifølge Nationalbanken (boks 2) har der historisk således været en klar tendens til, at der med høj real produktivitetsvækst, der er primusmotor bag den økonomiske realvækst, følger relativt lavere prisstigninger på de varer og tjenester der afsættes.

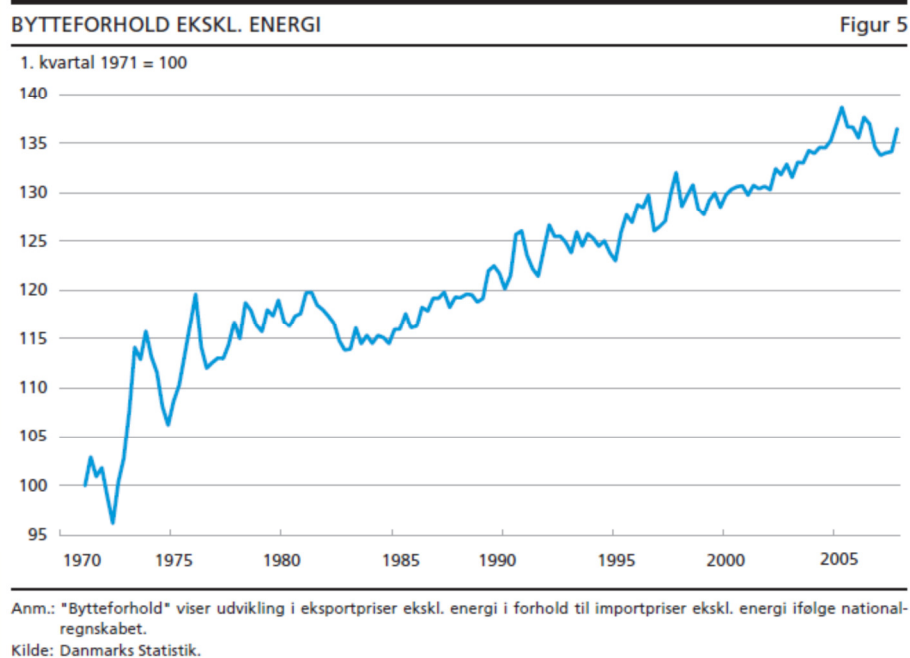
Boks 2A. Nationalbanken: Produktivitetsvækst og svagere prisstigninger

Under overskriften "produktivitetsvækst og svagere prisstigninger" skriver Nationalbanken:

"En høj vækst i produktiviteten er en fordel for et land, hvis aflønningen af input i produktionen, det være sig arbejdskraft eller kapital, bliver større. Det er langt fra altid tilfældet, idet gevinsten ved en højere produktivitet på et konkurrencepræget marked i vid udstrækning bliver sendt videre til forbrugerne i form af lavere priser. Det presser indtjeningen i virksomhederne. På områder med en generelt lavere produktivitetsvækst er der derimod et mindre nedadrettet pres på salgspriserne, jf. figur 4. Figuren viser sammenhængen for Danmark, men det er en international tendens. Danske virksomheder har været gode til at specialisere sig i produkter, som kan sælges til højere priser på verdensmarkedet.

Gode salgspriser på danske produkter og stigende priser på de varer og tjenesteydelser, vi må importere, viser sig konkret ved, at Danmark har haft et stigende bytteforhold over tid, jf. figur 5. Lande, som i stor stil producerer fx elektronik, står derimod over for faldende priser – noget danske forbrugere og virksomheder nyder godt af. Stigningen i bytteforholdet over de seneste ti år har givet en ekstra årlig vækst i markedsført BNP på 0,7 pct. Over samme periode har den årlige produktivtetsvækst i Danmark ligget 0,9 pct. under gennemsnittet hos en række af vore største konkurrenter. Forbedringen af bytteforholdet har således stort set opvejet den svagere produktivtetsudvikling." (Danmarks Nationalbank 2008, s. 86-87).

Litteraturliste

Danmarks Nationalbank (2008), "Danmarks lønkonkurrenceevne", Kvartalsoversigt 2. kvartal 2008.

Den negative sammenhæng mellem realvækst i BNP og bytteforholdsforbedring har været særlig udtalt, når Danmark sammenlignes med Sverige eller Finland. Sverige og Finland har de seneste 20 år oplevet en relativ kraftig realvækst i BNP. Den store realvækst skyldes bl.a., at landenes IKT-sektor (bl.a. Nokia og Ericsson) voksede markant i 90'erne og 00'erne. Den store mængdemæssige vækst er dog sket på bekostning af betydningsfulde bytteforholdsforværringer pga. de faldende priser på elektronik, hvilket isoleret set har trukket den svenske og finske velstand ned. Produktivitetskommissionen bemærker dette forhold:

"Ganske vist er mængden af industrivarer, der produceres per time i Danmark, steget langsommere end i fx Sverige, men det skyldes, at vi herhjemme producerer andre typer industrivarer end svenskerne. Produktivtetsforskellen er blevet modsvaret af en relativ prisstigning på danske industrivarer, så værdiskabelsen per arbejdstime i Danmark og Sverige er steget i samme takt." (Produktivtetskommissionen 2013, s. 11).

Også de økonomiske Vismænd har i både forårsrapporten (Konkurrenceevneanalysen) og efterårsrapporten (Produktivtetsanalysen) haft fokus på værdiskabelsen som et bedre mål for den økonomiske udvikling end de traditionelle fast-pris-mål.

Sammenhængen mellem bytteforhold og produktivitet/realvækst betyder samtidig, at man skal være meget varsom med at fremskrive Danmarks velstand med realvæksten i BNP. Ikke desto mindre er det netop det, som mange gør pba. OECD's fremskrivninger. En forlængelse af udviklingen i figur 3 vil naturligt udmønte sig i en dommedagsprofeti. Men som det fremgår af figur 1 og til dels 3.B har vores faktiske velstandsniveau ikke fulgt denne sti.

Anvendes et mere retvisende mål for Danmarks velstandsniveau (figur 1), hvor der både tages højde for indkomstbevægelser over grænserne samt ændrede relative priser herunder forbedringer af bytteforholdet, er det realistisk, at vi med fortsat udvikling af den danske samfundsmodel vil kunne levere velstand i topklasse.

Dels tyder alt på, at nettoindkomsten, der tilfalder danskerne fra den store og voksende udlandsformue, blot vil blive endnu større i fremtiden. I Danmarks Konvergensprogram 2013 (side 21) forventer Finansministeriet, at vores udlandsformue vil vokse fra 35½ pct. af BNP i 2012 til 55 pct. af BNP i 2020. Det svarer til, at vores udlandsformue vil stige fra 650 mia. 2013-kr. til 1025 mia. 2013-kr.

Dels er der rigtig gode muligheder for, at det danske bytteforhold vil fortsætte den positive udvikling, vi har set siden starten af 1980'erne, jf. boks 2. Fra Produktivitetskommissionens første delrapport beskrives det således:

"Produktivitetskommissionens vurdering er, at det primært er Danmarks specialisering, der er drivkraften bag bytteforholdsforbedringerne. I den optik er der ikke noget til hinder for, at bytteforholdsforbedringer fortsat kan være en kilde til velstandsforbedringer." (Produktivitetskommissionen 2013, s. 47).

At Danmark fortsat er placeret i den internationale velstands-top skal naturligvis ikke være en sovepude. Reformsporet er fortsat vigtigt, men vi skal fremadrettet fokusere på reformer, der øge uddannelsesniveaet, produktiviteten samt innovationsevnen i Danmark.

Bilag 1. Sammenligninger af velstand bør købekraftskorrigeres

"For at kunne foretage realøkonomiske sammenligninger mellem lande er det nødvendigt at omregne til en fælles valuta. En af mulighederne er at omregne med valutakursen. Omregning med valutakursen tager imidlertid ikke hensyn til forskelle i prisniveauet i de lande, der skal sammenlignes. Hvis der omregnes med valutakursen, vil der således være en tendens til, at fx BNP overvurderes i lande med et relativt højt prisniveau, mens det undervurderes i lande med relativt lavt prisniveau. Omregning med valutakursen betyder derudover, at en ændret [valuta]kurs vil medføre, at et land forekommer bedre eller ringere stillet i sammenligning med andre lande, uden at der nødvendigvis er sket realøkonomiske ændringer.

Ved anvendelsen af købekraftpariteter til omregning til en fælles valuta tages derimod højde for forskelle i prisniveauer. Købekraftpariteten udtrykker de relative priser mellem to eller flere lande. Omregning af fx et lands BNP til en anden valuta med købekraftparitet svarer til at opgøre det pågældende lands BNP korrigeret for forskelle i prisniveau, således at der kan foretages reale eller mængdemæssige sammenligninger mellem de to lande. Generelt mindskes forskelle i real produktion og indkomst mellem rige lande (med et relativt højt prisniveau) og fattige lande (med et relativt lavt prisniveau) betydeligt, når der omregnes med købekraftpariteter i stedet for vekselkurser.

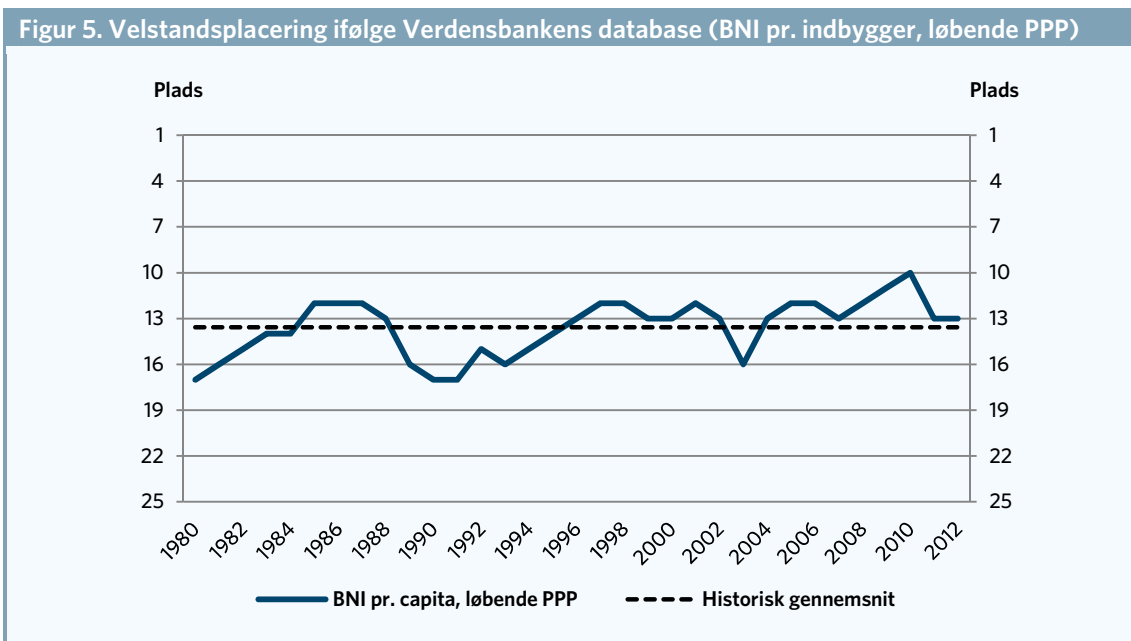
I dens simpleste form defineres en købekraftparitet som prisforholdet mellem nationale valutaer for den samme vare eller tjeneste i forskellige lande. Hvis en bestemt vare, fx et rugbrød, i Danmark koster 15 kr. og i Tyskland 1,5 euro, er købekraftpariteten for rugbrød mellem Danmark og Tyskland $15/1,5 = 10 \text{ kr./euro}$. Omregnes et rugbrød i Danmark med købekraftpariteten, vil det have en værdi på $15 \text{ kr./}10 \text{ kr./euro} = 1,5 \text{ euro}$, svarende til værdien af et rugbrød i Tyskland. Er valutakursen fx $7,5 \text{ kr./euro}$, og omregnes et rugbrød i Danmark til 15 kr. med denne kurs, vil det derimod svare til en værdi på $15 \text{ kr./}7,5 \text{ kr./euro} = 2 \text{ euro}$. Sammenligning baseret på omregning med valutakursen giver således et forkert billede af de reale størrelser. Jo længere valutakursen ligger fra købekraftpariteten, jo mere misvisende vil sammenligninger på basis af omregning med valutakursen være." (Kilde: Planche om PPP - Brugerdudvalg for Økonomisk Statistik, Danmarks Statistik).

For en velstandssammenligning i niveau på tværs af lande er det netop essentielt med en sammenligning af købekraften: Hvor mange varer og tjenester kan vi her i Danmark købe med vores indkomst, set i forhold til, hvad personer i udlandet dér kan købe med deres indkomst?

Forskellige prisniveauer lande imellem betyder imidlertid, at samme dollarindkomst ikke har samme købekraft i alle lande. Netop dét problem løser den løbende PPP-korrektion. Her sammenvejes et prisindeks for hvert land på baggrund af aktuelle prisstrukturer. Landenes prisindeks sættes så i forhold til hinanden, hvorved løbende købekraftpariteter (PPP) fås. Ved at sætte hvert lands BNP eller BNI i løbende priser relativt til deres løbende PPP elimineres forskelle i prisniveau, hvorved sammenlignelige mål for købekraft haves.

Bilag 2. Velstandsplacering ifølge Verdensbankens database

Figur 5 viser Danmarks velstandsplacering i Verden ifølge Verdensbankens opgørelse.

Anm.: For enkelte lande i enkelte år mangler der tal i Verdensbankens databank. Her er landets relative placering ift. Danmark antaget fastholdt i forhold til seneste år med data. Verdensbanken behandler de kinesiske SAR-regioner Hongkong og Macao uafhængigt af resten af Kina. I denne opgørelse er regionerne behandlet som del af Kina.
 Kilde: AE på baggrund af Verdensbanken.